

Rodinné právo

10.

Poručenství a jiné formy péče o dítě

CEVRO Institut

JUDr. Lucie Trnková, Ph.D.

lucie.trnkova@vsci.cz

Osnova semináře

- poručenství
- pěstounství
- péče jiné osoby
- opatrovnictví
- ústavní výchova

Právní úprava – § 928 a násl. OZ

Poručenství

Není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka.

poručník = všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost + některé povinnosti navíc

- stálý dozor soudu
- každé rozhodnutí v nikoliv běžné záležitosti dítěte podléhá schválení soudu
- zprávy o osobě dítěte + o jeho jmění alespoň 1 x ročně
- náleží mu RO – je zákonným zástupcem dítěte
- **soud** jmenuje dítěti poručníka neprodleně poté, kdy zjistí, že jde o dítě, jemuž je třeba poručníka jmenovat – do té doby je ex lege poručníkem dítěte OSPOD

Poručník

- zpravidla ten, koho doporučili rodiče, příbuzný či jiná osoba dítěti blízká
- musí souhlasit se jmenováním
- plná svéprávnost
- způsobem života zaručuje řádný výkon funkce
- lze jmenovat i dvě osoby – zpravidla manželé
- pokud zde není žádná osoba – soud jmenuje dítěti veřejného opatrovníka = OSPOD
- poručník nemá povinnost o dítě osobně pečovat – pokud pečuje – náleží mu hmotné zabezpečení jako pěstounovi

Zánik poručenství

- alespoň jeden z rodičů nabude RO nebo schopnost ji vykonávat
- **dítě nabude svéprávnosti**
- dítě je osvojeno
- smrtí poručníka / poručenice
- soud poručníka na žádost zproští funkce
- soud odvolá poručníka z funkce, pokud porušuje své povinnosti

Pěstounství

- nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi
- přednost před péčí o dítě v ústavní výchově
- na dobu, po kterou trvá překážka bránící rodičům v osobní péči o dítě
- rozhoduje soud

Pěstoun

- záruky řádné péče o dítě
- bydliště na území ČR
- souhlas se svěřením dítěte do své péče
- rodiče mají právo na informace o dítěti od pěstouna
mají právo na styk s dítětem – pěstoun není náhradním
rodičem jako osvojitel, ale náhradním pečovatelem

Pěstoun nezískává RO – není zákonným zástupcem dítěte!

RO náleží buď rodičům nebo dítěti jmenován poručník
hlavní povinností pěstouna = **osobní** péče o dítě

- **předpěstounská péče** – není povinná na rozdíl od preadopční péče
- o svěření do předpěstounské péče rozhoduje **soud**
- pěstoun **nemá** vyživovací povinnost – jsou mu vypláceny dávky pěstounské péče (§ 47e zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD)
- zprostředkování pěstounské péče - OSPOD
- vyživovací povinnost zůstává rodičům – ti platí výživné na účet státu

Dávky pěstounské péče:

- a) příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- b) odměna pěstouna,
- c) příspěvek při převzetí dítěte,
- d) příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla,
- e) příspěvek při ukončení pěstounské péče

Zánik pěstounské péče – nejpozději nabytím plné svéprávnosti dítěte

Pěstounská péče na přechodnou dobu = „profesionální pěstouni“

- upravena v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- evidence „profesionálních pěstounů“ vedená krajskými úřady
- smí trvat max 1 rok
- o svěření dítěte rozhoduje soud na návrh OSPOD
- jen z taxativně vyjmenovaných důvodů, a to na:
  - a) dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat,
  - b) dobu, po jejímž uplynutí může matka dát souhlas k osvojení nebo po kterou může rodič souhlas k osvojení dítěte odvolat, nebo
  - c) dobu do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba

Svěření do péče jiné osoby

- nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka („pečující osoba“)
- zpravidla příbuzní (prarodiče, teta, sourozenec...)
- přednost před péčí o dítě v ústavní výchově
- přiměřeně se použijí ustanovení o pěstounství, ale: **pečující osoba nedostává dávky pěstounské péče od státu!**
- vyživovací povinnost mají nadále rodiče – **platí výživné přímo pečující osobě**
- pečující osoba nemá vyživovací povinnost k dítěti (pokud ji nemá ze zákona jako příbuzný dítěte – např. prarodič)
- pokud není možné uložit vyživovací povinnost nebo ji tito neplní – dítě bude svěřeno dané osobě do pěstounské péče, aby bylo zabezpečeno dávkami pěstounské péče

Opatrovnictví

- **soud** jmenuje dítěti opatrovníka, jestliže:
  - a) hrozí střet zájmů dítěte a zákonného zástupce („kolizní opatrovník“)
  - b) nehájí zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte
  - c) je to v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu
  - d) stanoví tak zákon (např. pokud oba rodiče omezen výkon RO, pro řízení o osvojení...)
- opatrovník zastupuje dítě pouze v té věci, ke které je soudem jmenován

Opatrovník jmění

- **soud** jmenuje za účelem správy jmění dítěte (zpravidla pokud dítě má velký majetek a rodič není schopen jej řádně spravovat)
- je povinen jednat s péčí řádného hospodáře a nepodstupovat nepřiměřená rizika
- podává soudu vyúčtování ze správy jmění
- má právo na přiměřenou odměnu z výnosu jmění dítěte (výši určí soud)

Ústavní výchova

- jen nelze-li zajistit péči o dítě jinou – rodinnou – formou náhradní péče
- výchova dítěte / tělesný, rozumový či duševní stav / jeho řádný vývoj vážně ohroženy nebo narušeny anebo vážné důvody, pro které rodiče dítěte nemohou výchovu zabezpečit
- může **soud** jako **nezbytné opatření** nařídít ústavní výchovu
- **nedostatečné bytové poměry nebo majetkové poměry rodičů** dítěte nemohou být samy o sobě důvodem pro rozhodnutí soudu o ústavní výchově, jestliže jsou jinak rodiče způsobilí zabezpečit řádnou výchovu dítěte a plnění dalších povinností vyplývajících z jejich rodičovské odpovědnosti
- nejdéle na dobu **3 let**, ale lze opakovaně prodloužit
- **může trvat do 18 let věku**, výjimečně může soud v zájmu dítěte prodloužit až **do 19 let věku**
- každých **6 měsíců** musí soud přezkoumat, zda trvají důvody ústavní výchova a zda nelze zajistit NRP